

„RAȚIONALIZAREA" ÎN MINERITUL CARBONIFER DIN VALEA JIULUI ÎN DECENIUL PATRU AL SECOLULUI AL XX-LEA

Mircea Baron

La sfârșitul celui de-al treilea deceniu din secolul al XX-lea Valea Jiului se prezenta ca o zonă industrială puternică, un bazin carbonifer bine organizat și cu o dotare la nivelul tehnicii momentului.

Își desfășurau activitatea aici câteva societăți miniere: Societatea „Petroșani" exploata minele Petrița, Petroșani – Vest (închisă în 1928), Petroșani – Est, Dâlja, Aninoasa, Vulcan – Vest Est, dr. Chorin; Societatea „Lupeni" exploata minele din perimetrul localității Lupeni: Ștefan, Ileana, Carolina, Victoria; Societatea „Lonea" exploata minele de la Lonea: I Cimpa, II Lonea, III Jieț; Societatea „Sălătruc" avea o mină pe Valea Sălătrucului, la Livezeni; Societatea „Valea Jiului de Sus" exploata două perimetre în câmpul minier Vulcan. Buna organizare, depășirea problemelor lăsate de primul război mondial, boom-ul economic de după război, toate au permis o creștere constantă a producției de cărbune obținându-se în 1927 cea mai mare producție din perioada interbelică: 1840759 tone.

a. Criza economică din 1929-1933 va afecta nemilos și industria carboniferă și, implicit, mineritul din Valea Jiului. Criza cărbunelui își are începuturile în 1927 și va fi determinată atât de incapacitatea economiei de a absorbi întreaga producție de cărbune; de concurența pe care i-o fac acestuia alte surse de energie ca petrolul, gazele și forța hidro și poate, nu în ultima instanță, de incapacitatea industriei carbonifere de a găsi domenii mult mai largi de utilizare a produsului și de a dezvolta *tehnologii care să crească randamentul de ardere* etc¹.

Valea Jiului va traversa și ea greutățile acestei etape de criză, dar, poate pare surprinzător, cercetarea atentă a perioadei ne duce la concluzia, că dincolo de unele probleme de ordin social, a căror importanță și consecințe au fost într-o anumită măsură exacerbate, asistăm acum la cele mai importante transformări

---

1. Analele Minelor din România (A.M.R.), XII, 1929, nr. 5, p. 224-225.

de ordin organizatoric, dar mai ales în planul tehnicii și tehnologiei, transformări dintre care trebuie spus, unele au început înainte de criză, iar unele vor continua și după, transformări care vor defini mineritul carbonifer de aici pentru o lungă perioadă de timp, transformări care se înșcriu în ceea ce în epocă se numea „Raționalizare”. Ion Saizu, în lucrarea „Modernizarea României” face o analiză atentă a problematicii raționalizării, scoțând în evidență atât abordările teoretice, cât și cele pragmatice din acest domeniu, România, printr-o serie de personalități, prin crearea în 1927 a „Institutului Român de Organizare Științifică a Muncii” (I.R.O.M.) – afiliat „Institutului Internațional de Organizare Științifică a Muncii” ce a funcționat între 1927-1934, a fost o promoție importantă în domeniul preocupărilor legate de organizarea științifică a muncii². I.R.O.M. a organizat o activitate teoretică, dar a încercat să-și popularizeze conceptul și direcțiile în care se poate acționa, ce schimbări vor trebui făcute și în ce planuri se va produce „raționalizarea” și, am cita, din ceea ce ne interesează, organizarea la București, în noiembrie 1929, a unei serii de conferințe la care au fost prezenți Virgil Madgearu, Mihail Manoilescu, ca și Ion E. Bujoiu, directorul general al Societăților „Petroșani” și „Lupeni”, acesta din urmă vorbind despre „raționalizarea” în industria carboniferă³.

Reiese de aici, ca și din exemplele pe care le vom prezenta, că „raționalizarea”, idee îmbrățișată de conducătorii mineritului din Valea Jiului, a fost gândită în timp, s-a dovedit a fi legată de un proces general, s-a urmărit obținerea unor criterii de performanță care să facă rentabile și mai eficiente întreprinderile. La experiența dobândită până în acel moment s-a adăugat cunoașterea experienței celor care tot în industria minieră avansaseră substanțial în acest proces. Pe spesele societăților „Petroșani” și „Lupeni” s-au făcut între 1927-1929 o serie de călătorii de studii ale inginerilor în întreprinderi miniere și întreprinderi constructoare de utilaje și instalații pentru minerit din Ungaria – la Pecs, Dorog, Tatabánya⁴, în Cehoslovacia, Polonia și Germania⁵ și, s-au adunat, materiale care se ocupau atât de probleme tehnico-organizatorice cât și de concept⁶. Concluziile desprinse din aceste călătorii au fost prezentate conducătorilor și cadrelor ingineresti ale societăților miniere, dar cel care ni se pare cel mai interesant, pentru că abordează problemele sintetic, creând o imagine globală asupra procesului, este memoriul prezentat în urma călătoriei făcute în Ruhr

2. Ion Saizu, *Modernizarea României contemporane (perioada interbelică)*, București, 1991, p. 31-54.

3. A.M.R., XII, 1929, nr. 12, p. 559-561.

4. Arh. Naț. Deva, Fond Societatea „Petroșani”, Direcția Minelor (D.M.) Serviciul tehnic, Dos. 8/1927, f. 3-12, 19-22;

5. Ibidem, Dos. 52 / 1929-1931.

6. Ibidem, Dos. 13/ 1928-1929.

(Germania); în 1929, de către inginerul August Buttu, intitulat „Raționalizarea în minele de cărbuni, cu câteva considerații asupra oportunității mașinismului și abatajelor frontale”⁷. Autorul pleacă de la ideea că orice problemă minieră necesită un studiu tehnic și unul economic. Studiul tehnic se ocupă de soluționarea factorilor ce contribuie la realizarea producției. O problemă minieră admite mai multe soluții, dar fiecare nu poate fi aplicată cu maxim de randament decât în cazuri bine determinate, alegerea mijloacelor de lucru fiind influențată de condițiile naturale. Studiul trebuie să țină seama că munca în minerit diferă de alte industrii și trebuie să aibă în vedere, cu prioritate, simultaneitatea celor trei operații principale: tăierea cărbunelui, susținerea abatajului și transportul. Studiul economic se rezumă în fapt la un element sintetic: prețul de revenire. Apoi autorul sintetizează, în 12 puncte măsurile și metodele folosite în Ruhr, Olanda, Belgia, Franța pentru sporirea producției specifice.

Ion E. Bujoiu înțelege că de aplicarea măcar în parte a acestui tip de măsuri depindea supraviețuirea societăților carbonifere, mai ales în condițiile accentuării în 1929 a greutăților pe care le traversează, odată cu triplarea impozitului minier, a reducerii prețului cu 8% la furnizările către C.F.R., a concurenței altor surse energetice și creșterii salariilor. La aceste probleme se adaugă cele ce se prefigurau încă din 1928 și care constau în reducerea posibilităților de plasament al cărbunelui din cauza slabei activități economice generale, a recoltei slabe și a preluării de către C.F.R., toate acestea determinând, pentru a menține un preț de revenire redus, evitarea stocurilor și încinderea minelor, trecerea la un program de lucru maxim 5 zile pe săptămână⁸. Ion E. Bujoiu considera că soluțiile ce trebuiesc adoptate țin de:

1. reducerea prețului de revenire
2. ameliorarea calității produselor prin: a. înlăturarea pe cât posibil a sterilului; b. reducerea procentului de praf.

Analizând prețul de revenire și reducerile efectuate în 1928 prin măsuri de gospodărire și organizarea generală, ce conduc la concluzia că cheltuielile au fost suprimate la maximum și că alte asemenea nu se mai pot realiza, Ion E. Bujoiu ajunge la convingerea că trebuia căutată altă metodă, în principal de natură tehnică. Soluția constă în concentrarea metodică a lucrărilor, posibilă însă numai după ce vor fi adoptate noi metode de abataj. Introducerea mecanizării se va face treptat, pe măsura evoluției concepției tehnice și a progreselor în organizarea minelor. Concentrarea va fi precedată de schimbarea metodelor de abataj; se vor reduce la 1-2 sectoare minele prea întinse, dar cu asigurarea unui număr suficient de locuri de muncă care să acopere producția minei; se vor

7. A.M.R., XXIV, 1941, nr. 2, p. 27-35.

8. Arh. Naț. Deva, Fond Societatea Petroșani, Direcția Generală (D.G.) Consiliul de Administrație, Dos. 1/1928, f. 5.

adopta abatajele cu front lung și, pe cât posibil, fără folosirea rambleierii, unde mașinile și instalațiile pot fi întrebuințate mai eficient.

Prin concentrarea lucrărilor se aprecia că și supravegherea va fi mai eficace și va determina consumuri de energie și materiale mai mici, putându-se ține astfel o evidență detaliată a tuturor cheltuielilor.

Privind cea de a doua soluție, legată de ameliorarea produselor societăților miniere, Ion E. Bujoiu credea că aceasta se poate realiza pe două căi: prin curățirea cât mai perfectă a cărbunelui, arătând că se desfășoară cercetări pentru fixarea celei mai bune metode de spălare și alegerea instalației; prin reducerea procentului de cărbune praf, care se poate realiza prin precauție în abataj și la transport și prin brichetare, experiențele efectuându-se în laboratorul de la Lupeni al Societății „Lupeni”.

Ion E. Bujoiu aprecia că toate chestiunile prezentate sunt directive care trebuie puse neapărat în aplicare și cerea ca până la 1 septembrie 1929, la fiecare mină, pe baza planului general de organizare a fiecărui „Grup” de mine și a rezultatelor obținute de Biroul Tehnic, să se studieze planul de concentrare⁹.

Era un proiect ambițios care va avea ca mină pilot, ca de altfel și în cazul altor proiecte și studii, minele de la Lupeni. La 10 noiembrie 1928, Ion E. Bujoiu propunea Consiliului de Administrație al Societății „Lupeni” un plan general de concentrare tehnică a lucrărilor de exploatare a minelor de la Lupeni; programul urma să se realizeze în 2 ani, era cifrat la 47 milioane lei/an și urma să cuprindă: intensificarea producției minelor Ștefan și Ileana pe stratele 3, 5, 8, 9, după epuizarea stratelor superioare de la mina Ileana; închiderea minelor Carolina și Victoria într-un termen de 2-5 ani, adică după epuizarea completă a stratelor de cărbune; organizarea stației de cale ferată de la mina Lupeni; instalații de rezervă la separația Ștefan și eventuala instalare a unei noi spălătorii de cărbune¹⁰. Acest proiect va fi îmbunătățit prin programul adoptat în Consiliul de Administrație al Societății „Lupeni” din 14 decembrie 1929 care prevedea lucrările de executat în 1930, programul de dezvoltare pe 1930-1932 și lucrările extraordinare ce trebuiau executate în acești ani. Acest program de concentrare și raționalizare în valoare de 167.782.712 lei, prevedea sortarea și spălarea cărbunelui într-o singură instalație construită în zona minei Ștefan și care înlocuia separațiile Ștefan și Victoria; înlăturarea transportului cărbunelui prin funiculare, trecerea treptat în toate minele la exploatarea prioritară pe stratul 3 după epuizarea stratelor acoperitoare. Până la epuizarea acestor strate ce urmărea aplicarea unor noi metode de abataj, cu randament mare, pregătire puțină, consum redus de material exploziv; se impunea de

9. Ordinul Direcției Generale a Societății „Petroșani”, nr. 7440/8 mai 1929 (Arh. Naț. Deva, Fond Societatea „Petroșani” D.M. Confidențiale, Dos. 4/1929, f. 42-47.

10. Arh. Naț. Deva, Fond Societatea „Lupeni”. Direcția Minelor. Dos. 101/ 1928, f. 47-48.

asemenea cercetarea stratelor acoperitoare în lentilele care au fost exploatate. Intensificarea exploatării stratului 3 se va face doar acolo unde stratele subțiri au ajuns sau vor ajunge la orizontul 640 m (galeria „Ștefan”), lucrările de aici necesitând măsuri pentru creșterea rambleierii, inclusiv a celei pneumatice, introdusă după 1932. Acum se va încheia, în cadrul acestui proiect, o lucrare care a durat mulți ani și care a dus la concentrarea transportului la orizontul 640 m pe galeria Ștefan, lungă de 1894 m.¹¹.

Și la Societatea „Petroșani”, în condițiile în care la sfârșitul anului 1927 Ion E. Bujoiu este numit director general, Biroul Tehnic va fi obligat să prezinte studii privind elemente de „Raționalizare”. Un prim proiect va fi cel adoptat în noiembrie 1928 care prevedea concentrarea subterană a minelor Petrila și Petroșani – Est, la un singur puț de extracție principal, situat în zona sterilă dintre cele două exploatări, proiect care se va finaliza însă de-abia la sfârșitul perioadei interbelice¹². Un al doilea proiect, adoptat tot acum, prevedea concentrarea la Petrila a instalațiilor de preparare a cărbunelui, a depozitelor de lemne, materiale și a stocurilor de cărbune¹³. Concentrarea la Petrila avea avantaje care constau în: construirea unei spălătorii centrale de cărbune și renunțarea la separațiile uzate fizic și moral; construirea unui funicular Aninoasa – Petrila pentru transportul producției și aprovizionarea minelor Aninoasa și Dâlja de la un depozit central situat la Petrila, de aici aprovizionându-se și minele Petrila și Petroșani – Est. De aceea s-a acceptat un asemenea proiect și legarea minei Petrila la gara Petroșani printr-o cale ferată normală de 2000 m care să treacă printr-un tunel de 210 m săpat în dealul Dărănești; construirea unui funicular Aninoasa – Petrila cu o lungime de 6000 m și o capacitate de 100 t/h; construirea a încă două funiculare unul între puțul Rotund al minei Dâlja și stația intermediară a funicularului Aninoasa – Petrila și celălalt între minele Petroșani – Est și Petrila; construirea la Petrila a unei instalații centrale pentru prepararea cărbunelui cu o capacitate de 160 t/h; construirea depozitelor de lemne și materiale, a celui pentru stocurile de cărbune și toate celelalte utilități și anexe, costul întregului proiect fiind estimat la 129,9 milioane lei.

Aceste proiecte au fost amendate, completate și la 14 decembrie 1929 se adoptă programul de exploatare pe 1930 și programul de lucrări extraordinare pe anii 1930-1932 care prevedea și lucrările de executat pentru concentrarea nu numai de suprafață ci și subterană¹⁴. Din suma totală de investiții prevăzută, în valoare de 395510000 lei, 212110000 lei erau afectați „Grupului Petroșani” și

11. Arh. Naț. Deva, Fond Inspectoratul Minier Petroșani, Dos. 68 e/ 1931, f. 7-12.

12. Arh. Naț. Deva, Fond Societatea Petroșani. D.M. Serviciul Tehnic, Dos. 22/1928 – 1929, f. 22-26.

13. Ibidem, f. 34-38

14. Arh. Naț. Deva, Fond Societatea „Lupeni”, Direcția Minelor, Dos. 125/1929, f. 134-166.

aplicării programului de concentrare la Petrila ca și lucrărilor de concentrare la nivelul unităților miniere; creșterea prognozată a producției la minele Aninoasa – Piscu, datorită și capacității de transport cu noul funicular ce se va termina în 1931, împreună cu producția minelor Petrila și Petroșani – Est va crea necesarul pentru acoperirea cererii și va permite trecerea la închiderea minei Dâlja începând cu luna mai 1931, după ce în octombrie 1928 s-a închis mina Petroșani – Vest. Restul sumei, de 183,4 milioane lei va fi afectată „Grupului Vulcan”.

Concluziile programului erau descurajante pentru viitorul minelor de la Vulcan, deși s-a prevăzut și aici un program de concentrare, atât pentru minele Societății „Petroșani”, cât și pentru Societatea „Valea Jiului de Sus”, prin puțul dr. Chorin; se arăta că aproape totalitatea lucrărilor ce se vor efectua sunt pentru exploatare și ameliorare, fără posibilitatea obținerii unor beneficii imediate; există o stare de dezorganizare și programul propus trebuie realizat urgent pentru a putea menține producția și prețul de revenire. La Vulcan acest program nu se va mai aplica decât într-o mică măsură, întrucât, concluziile sale, fuzionarea societăților „Petroșani” și „Lupeni” în mai 1931, coraborate cu efectele crizei economice asupra necesarului de cărbune pentru economia și societatea românească, au determinat luarea unei hotărâri dureroase, aceea de închidere, după mai 1931, a complexului de mine de la Vulcan.

Un asemenea proces de concentrare se va produce și în cazul Societății „Lonea” având ca artizan pe același Ion E. Bujoiu, administrator – delegat și vicepreședinte din partea Societății „Petroșani”. Încă din darea de seamă a Consiliului de Administrație pe anul 1927 se arăta că necesitatea de a diminua prețul de revenire impunea o cât mai mare concentrare a exploatărilor, modernizarea instalațiilor și ameliorarea transportului¹⁵. Pe baza studiilor efectuate în 1928, s-a ajuns la concluzia că soluția cea mai judicioasă privind concentrarea ar fi la Mina III Jieț, care prezenta avantajul că majoritatea lucrărilor de organizare erau deja executate, stratele de cărbune permițând aplicarea unor metode de extracție moderne, iar cărbunele dădea un procent de cărbune „mărunti” inferior celui obținut la celelalte două mine¹⁶; de asemenea, prin sistemul de puțuri al acestei mine, se puteau exploata și lentilele Defor și Moșicul și părți din Mina II Lonea, asigurând o rezervă exploatabilă pentru 20-25 ani¹⁷. Concentrarea s-a făcut prin închiderea minelor I și II, începându-se în 1930 amenajarea puțului principal nr. III care din 1924 nu mai era în funcțiune.

Se realizează deci, un proces de reorganizare a activității de suprafață în principal, concomitent cu micșorarea numărului capacităților productive, elemente

15. Arh. Naț. Deva, Fond Societatea „Lonea”, Dos. 1/1925-1942, f. 16.

16. Ibidem, f. 49.

17. Ibidem, f. 59.

care nu afectează însă posibilitatea de a satisface necesarul de cărbune cerut de piață. Se edifică instalații mai puține, dar mai performante, iar Societatea „Petroșani” va folosi în continuare doar centrala electrică Vulcan căreia îi mărește capacitatea, centrala de la Lupeni rămânând în rezervă. Închiderea minelor Petroșani – Vest, Dâlja, I, II – Lonea, Est, Vest, dr. Choriin, „Valea Jiului de Sus” – Vulcan s-a făcut prin realizarea unor măsuri de protejare și conservare a zăcămintelor și a lucrărilor existente pentru ca la nevoie acestea să poată fi redeschise într-un timp cât mai scurt.

După realizarea primei etape de concentrare din anii 1929-1931, în Valea Jiului numărul minelor este mai redus: în cadrul Societății „Petroșani”, „Grupul Petroșani” cu minele Petrila, Petroșani – Est, Aninoasa, Piscu și „Grupul Lupeni” cu minele de aici; la Societatea „Lonea” activitatea se concentra în jurul Minei III Jieț; mai exista mina Societății „Sălătruc”, dar care, nu dădea o producție semnificativă. Această structură, în continuarea procesului de concentrare, va suferi unele modificări, astfel că la sfârșitul perioadei interbelice în Valea Jiului erau cinci mine: Petrila, Aninoasa, Lupeni, Lonea, Sălătruc.

Alături de lucrările de concentrare la suprafață, programele adoptate în 1929 și continuarea în spiritul ideilor stabilite acum vor determina la fiecare mină procese de concentrare și la lucrările din subteran alături de alte procese despre care vom aminti.

b. Cadrele ingineresti ale societăților miniere din Valea Jiului au înțeles necesitatea perfecționării continue a metodelor de exploatare. Se știe că zăcămintul de cărbune din bazinul carbonifer al Văii Jiului se deosebește net de alte zăcăminte prin particularitățile sale naturale. Există o serie de factori naturali care influențează într-o măsură mai mare sau mai mică asupra metodei de exploatare: elementele caracteristice de zăcămint al stratelor, tectonica zăcămintului, conținutul de gaze al stratelor, proprietățile fizico-chimice ale rocilor, adâncimea zăcămintului, adâncimea de exploatare, presiunea minieră, pericolul de autoaprindere al cărbunelui, particularitatea prafului de cărbune, infiltrațiile de apă, calitatea cărbunelui, etc. Pentru că înțelegerea exactă a rolului tuturor acestor factori naturali presupune timp și dobândire de experiență, vom asista la câteva etape în care se aduc modificări în metodele de exploatare, acestea bineînțeles odată cu trecerea la exploatarea stratelor de cărbune prin metode subterane.

În perioada de care ne ocupăm asistăm în Valea Jiului la un proces de modernizare a metodelor de exploatare a cărbunelui, în principal prin dezvoltarea mașinismului, a mecanizării. Ca și cu alte prilejuri Valea Jiului se va situa aproape de preocupările existente în statele avansate în acest domeniu. Perforatoarele pneumatice, ciocanele de abataj, mașinile de havat luaseră după primul război mondial o mare dezvoltare, încercările datând în minieritul mondial de peste 30 de ani. Și în Valea Jiului, la mijlocul anilor '20 ai secolului al XX-lea exista

un număr important de perforatoare și ciocane de abataj. Numai la Societatea „Petroșani” erau în 1924, 321 perforatoare pneumatice, folosite cu succes și înainte de primul război mondial¹⁸. Caracteristică perioadei „raționalizării” o reprezintă augumentarea mecanizării și primele experimentări se fac la Lupeni în anii 1927-1929 atât la înaintarea pe galerii sau suitori în cărbune, cât și în abatajele mecanizate cu front lung de 80-120 m din stratele subțiri.

În pregătirea acestei acțiuni s-au adunat date, s-au făcut vizite de documentare în alte țări, s-au comandat utilaje necesare și s-au făcut încercări care au stabilit performanțele acestor utilaje la stratele din Valea Jiului¹⁹; se angajează, pentru șase luni, specialiști germani în mașini de havat, ciocane de abataj, scocuri oscilante, pentru a le introduce în mină. Pe lângă perforatoare pneumatice și ciocane de abataj, pentru exploatarea stratelor subțiri s-au introdus opt haveze – 7 cu tăietor – lanț și una cu bara; pentru înaintările pe galerii și suitori în cărbune s-au introdus șase haveze speciale de înaintare; s-au achiziționat 3945 m. jgheaburi oscilante acționate de 48 motoare cu aer comprimat și 20 de motoare electrice, iar în stratul 8, pentru prima dată în Valea Jiului, s-a folosit transportul cu bandă de cauciuc²⁰. Toate acestea au permis realizarea programului propus care s-a materializat în deschiderea unor abataje ce au fost echipate și exploatare în conformitate cu noua concepție privind creșterea mecanizării²¹. S-a demonstrat cu folosirea în abatajele cu front lung din stratele subțiri a mașinilor de havat, scorurilor oscilante și a ciocanelor de abataj, a determinat creșterea cu 50% a randamentului și o productivitate a mașinii de havat de 96 t/ schimb la lungimea de abataj de 60 m.

Asemenea încercări au mai fost făcute și la minele Petrila, Petroșani – Est, Piscu²³. Au fost încercări de folosire a mașinii de havat în stratul 3, dar în deceniul patru nu se va realiza o creștere spectaculoasă în încercarea mecanizării tăierii cărbunelui din cauza imposibilității extinderii acestei operațiuni în stratele 3 și 5²⁴.

În 1932-1933, se experimentează tot la Lupeni, aplicându-se apoi și la Aninoasa metoda de exploatare: abataje frontale, direcționale, în stratele 3, cu

18. Arh. Naț. Deva, Fond Societatea „Petroșani”. D.M. Secretariat, Dos. 10/ 1923, f. 921.

19. Arh. Naț. Deva, Fond Societatea „Lupeni”. Direcția Minelor, Dos. 82/1927, f. f.

20. Arh. Naț. Deva, Fond Societatea Petroșani, D.M. Serviciul Tehnic, Dos. 45/1932 – 1937, f. 160-161.

21. Arh. Naț. Deva, Fond Societatea „Lupeni”. Direcția Generală, Dos. 1/1928, f. 19-25.

22. Ion Marian, Nicolae Iliș, Gh. Giulea, C-tin Teodorescu, Problemele privind mecanizarea în abatajele din Valea Jiului, în vol., Dezvoltarea tehnicii miniere în bazinul carbonifer Valea Jiului, București, 1969, p. 60.

23. Arh. Naț. Deva, Fond Societatea „Petroșani”, D.M. Serviciul Tehnic, Dos. 3/1928, f. 13-21.

24. Ion Marian, Nicolae Iliș, Gh. Giulea, C-tin Teodorescu, op. cit., p. 60.

rambleu pneumatic, introducându-se acum frontul lung și în stratul principal (stratul 3). Armarea abatajului se va face cu stâlpi și grinzi, transportul cărbunelui în abataj cu benzi cu raclete acționate cu motor electric, iar dislocarea, prin împușcare și ciocane pneumatice de abataj²⁵. Din 1933, tot la Lupeni, s-a introdus, în stratul 3, metoda cu front transversal și rambleu pneumatic, urmată din 1934-1935 și de selecția cărbunelui în abataj²⁶.

În 1936 a intrat în funcțiune la mina Lupeni, în stratul 3, primul abataj frontal, orizontal, cu susținere metalică sub tavan artificial confecționat din scânduri, metoda extinzându-se la Lupeni, în 1937, și în stratul 5, în abataje frontale pe înclinarea stratului. În 1938 s-a introdus susținerea metalică la mina Lupeni și la stratele 4, 8/ 9, 15, 18, obținându-se în toate cazurile bune rezultate, însă metoda nu s-a putut extinde și la alte mine din cauza înclinării prea mari a stratelor. Acest tip de susținere, cu stâlpi metalici de 70 kg, semirigizi, tip „Schwartz” se va aplica la Aninoasa în 1937 și în Petrița în 1938²⁷.

Mai trebuie amintit faptul că introducerea în Valea Jiului a abatajelor cu front lung și stâlpi metalici a impus specialiștilor să caute o soluție pentru eliminarea rambleierii, reușindu-se, după o serie de încercări, să se adopte tehnica prăbușirii dirijate, bazându-se pe stâlpi de susținere reglabili.

c. O altă componentă majoră a procesului de „raționalizare” o va reprezenta preocuparea susținută pentru ameliorarea calității cărbunelui extras, atât prin metodele întrebunțate în mină: reducerea împușcării, selectarea, manipularea, cât, mai ales, prin prepararea mecanică a acestuia. Această direcție va impune măsuri financiare și tehnice care să asigure răspunsul la „provocarea” pe care o reprezentau cumpărătorii cărbunelui și mai ales C.F.R.-ul și în același timp, să asigure valorificarea lui integrală și la un preț cât mai convenabil.

C.F.R. era principalul cumpărător al cărbunelui produs în România – fiind folosit, în principal, în focarul locomotivelor – și va impune propria sa politică privind cantitatea și calitatea produsului pe care îl achiziționa, inclusiv de la societățile miniere din Valea Jiului.

Credem că nu greșim dacă afirmăm că evoluția societăților miniere din Valea Jiului va fi influențată decisiv de politica de achiziții făcută de C.F.R. și o parte a transformărilor cantitative, dar mai ales calitative din minerit se vor datora pretențiilor formulate și impuse de cel mai important client.

Prin Jurnale ale Consiliului de Miniștri (J.C.M.) și „Caiete de sarcini” se vor fixa în perioada interbelică prețul de achiziție al cărbunelui de către C.F.R.

25. Arhivele Naț. Deva, Fond Inspectoratul Minier Petroșani, Dos. 62/1933, f. 1-3.

26. Arh. Naț. Deva, Fond Societatea „Petroșani”, Serviciul Tehnic, Dos. 45/1932-37, f. 180-182.

27. Gh. Giuglea, D. Opreș, Susținerea abatajelor în minele din Valea Jiului, în vol., Conferința Națională de Tehnica Minieră, București, 1968, p. 77.

și condițiile de calitate care trebuia să le îndeplinească cărbunile achiziționate. C.F.R.-ul a impus, după o perioadă de creștere a prețului și a cantității achiziționate, reduceri ale acestora, concomitent cu creșterea pretențiilor privind calitatea și mai ales puterea de vaporizare.

Cel mai important răspuns al societăților miniere din Valea Jiului la pretențiile, credem, îndreptățite ale C.F.R.-ului, privind calitatea cărbunelui livrat, este tocmai preocuparea de a se încadra cu promptitudine în standardele impuse. S-a acționat aici pentru a rezolva două probleme: a. separarea șistului de cărbune, pentru a-i crește acestuia din urmă puterea calorifică și implicit puterea de vaporizare și b. valorificarea „mărunților”.

Efortul financiar și de inteligență va face ca la sfârșitul perioadei interbelice Societatea „Petroșani” să dețină la Petrila și Lupeni un complex de instituții pentru prepararea mecanică a cărbunelui – unic în România – format din 7 grupe și care îi permitea să livreze clienților săi o varietate de sorturi de cărbune.

1. *Spălătoriile.* La 23 septembrie 1929 Ion E. Bujoiu cerea Comitetului de Direcție al Societății „Petroșani” să încuviințeze construirea la Petrila unei spălătorii de cărbune în valoare de 62428000 lei. Spălătoria urma să fie compusă din triajul pentru separarea cărbunelui blocuri peste 80 mm, cu o capacitate de 150 t/h, un siloz de înmagazinare a cărbunelui 0-80 mm și spălătorii de cărbune 8-80 mm, 0-8 mm și șlam cu o capacitate de 270 t/h (un schimb/ zi)²⁸, proiect care va fi finalizat până la 12 august 1931 când se cere Inspectoratului IV Minier să autorizeze punerea în funcțiune²⁹. La 12 octombrie 1929 Societatea „Lupeni” va înainta către Inspectoratul IV Minier planurile de construcție ale spălătoriei de la Lupeni ce se construia ea și cea de la Petrila de către firma „Skoda” din Pilsen, după proiectul întocmit, de „Companie Internationale des Rheo – Laveur A. France” din Liege. Instalația avea aceleași caracteristici ca și cea de la Petrila, debitul fiind diferit: 140 t/h cărbune în separație, timp de 16 ore pe zi și 200 t/h cărbune 0-80 mm în spălătorie, timp de 8 ore/zi³⁰. La 18 februarie 1931 Societatea „Lupeni” cerea aprobarea Inspectoratului IV Minier pentru punerea în funcțiune a spălătoriei³¹. La Lupeni funcționa în cadrul spălătoriei și o instalație de respălare a cărbunelui pentru forjă ce consta dintr-o mașină de zețaj cu două compartimente, montată în 1933 și care prelucra 7 t cărbune/h.

28. Arh. Naț. Deva, Fond Societatea Petroșani, D.M. Serviciul Tehnic, Dos. 25/1929 – 1932, f. 72-73.

29. Arhivele Naț. Deva, Fond Inspectoratul Minier Petroșani, Dos. 54/1931, f. 32.

30. Ibidem, Dos. 82/1930, f. 1-10.

31. Arhivele Naț. Deva, Fond Inspectoratul Minier Petroșani, Dos. 29/1931, f. 1-4.

2. *Uscătorile*: 4 instalații construite la Lupeni și Petrila pentru uscarea termică a cărbunelui supus spălării, folosindu-se gazele de combustie în curent deschis³².

3. *Flotațiile*: câte o flotație „Ekoff” cu o capacitate de 40 t/h pentru fiecare spălătorie puse în funcțiune în 1936, cu rol de flotare a șlamului de cărbune³³.

4. *Epurarea apelor*: stații de decantare sistem „Dorr” construite între 1938-1941³⁴.

5. *Brichetajul*: instalația de la Petrila pentru valorificarea cărbunelui „praf” folosind ca liant smoala de petrol și smoala obținută din oxidarea gudronului în procesul de carbonizare. Brichetele se realizau din cărbune crud sau semicocs, condițiile de rezistență fiind asemănătoare cu cele pentru brichetele străine. Prin dezvoltări succesive se ajunge că în 1937 instalația să fie formată din 4 prese pentru brichete ovoide și prismatice, cu o capacitate totală de 54 t/h³⁵

6. *Carbonizarea*: instalația de carbonizare și distilare, construită până în decembrie 1932 la Petrila, și care realiza distilarea la temperatură joasă a cărbunelui 0-10 mm spălat și uscat³⁶.

7. *Autoaglomerarea*: s-a montat la Lupeni un cuptor de distilare, la joasă temperatură a cărbunelui, presă și instalații pentru recuperarea gudronului³⁷.

Prin toate aceste măsuri organizatorice și tehnice care au stat sub semnul „raționalizării”, societățile miniere au reușit să răspundă într-un mod satisfăcător la sfidările perioadei și astfel să se reușească salvarea mineritului de aici, a Văii Jiului în întregul său.

---

32. Arh. Naț. Deva, Fond Mina Lupeni, Dos. 16-6/1932-1933, f. 1-16.

33. August Buttu, Privire retrospectivă asupra industriei extractive a cărbunelui în România în cursul ultimilor 25 de ani, AMR, XXVI, 1943, nr. 5, p. 85.

34. Arh. Naț. Deva, Fond Societatea Petroșani, D.M. Serviciul Tehnic, Dos. 44/1936 – 1946, f. 71.

35. Arh. Naț. Deva, Fond Inspectoratul Minier Petroșani, Dos. 94/1930, ff.

36. Ibidem, Dos. 7/1932, f. 11-12.

37. I. Blum, Distilarea cărbunilor, Buletinul I.R.E., III, 1935, nr. 3, p. 3-54.

LA RATIONALISATION DANS L'EXTRACTION MINIÈRE DU CHARBON DE LA VALÉE DE JIU DANS LE QUATRIÈME DÉCENNIE DU XXe SIÈCLE

Résumé

L'auteur essaie de présenter dans cet ouvrage une partie des préoccupations existantes dans la Vallée de Jiu pour que les mineurs d'ici puissent répondre efficacement aux défis de la crise économique des années 1929-1933 et qu'il s'encadrent aux standards techniques d'efficacité et de rentabilité de la quatrième du XXe siècle.

Tout ce processus repose sur le signe de la „rationalisation”, le concept qui poursuit une meilleure organisation de l'activité à jour ou bien du fond, l'introduction de plus nouveaux conquêtes de la science et la technique.

„La rationalisation” dans la génie minière de la Vallée de Jiu s'est faite à un effort intellectuel et surtout matériel particuliers et elle a eu comme conséquences la création d'une base technique moderne et implicitement le maintien de l'activité minière dans cette zone.